

DUKLA

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom je zachovanie európskeho prírodného bohatstva - najvzácnejších a najohrozenejších rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov¹ na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **osobitné územia ochrany** (vyhlasované na základe smernice o biotopoch) s cieľom ochrany ostatných vzácnych a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá vyberá územie z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU DUKLA

Krajná Porúbka jej okolie

Identifikačný kód územia: SKUEV0048

Nadmorská výška: 370 – 810 m n. m.

Rozloha: 6874, 27 ha

Kraj: Prešovský

Okresy: Medzilaborce, Stropkov, Svidník

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Územie európskeho významu (ÚEV) Dukla sa nachádza v prihraničnej časti severovýchodného Slovenska. Tiahne sa pozdĺž hranice s Poľskou republikou od katastrálneho územia Habura až po katastrálne územie Roztoky. V Poľsku na toto územie nadväzuje Jasliński park krajobrazowy a Magurski park narodowy.

Územie patrí do geomorfologickej provincie Východné Karpaty, subprovincie Vnútorné Východné Karpaty, oblasti Nízke Beskydy a orografického celku Laborecká vrchovina. Z piatich základných prírodných krajinných typov rozdeľujúcich Slovensko sú pre územie najcharakteristickejšie dva - kotlinový a prihorský typ. Tieto krajinné typy charakterizujú územie špecifickými vlastnosťami prírodného prostredia, ktoré podmieňujú stabilitu krajiny vzhľadom k vonkajším vplyvom a zároveň potenciál krajiny z hľadiska jej využitia.

Územie predstavuje typ lesnej krajiny s veľmi riedkym osídlením. Blízke okolie sa vyznačuje pomerne zachovalou a bohatou historickou krajinou štruktúrou. V sídlach a extravilánoch sa nachádzajú národné kultúrne pamiatky (NKP) a kultúrne pamiatky (KP) evidované v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok SR. Bohatý rekreačný potenciál so zachovalým prírodným prostredím a kultúrnym dedičstvom predurčuje aktivity v oblasti rekreácie a turizmu ako krátkodobý pobyt v prírode a poznávacia turistika (objekty sakrálnej architektúry, pamätníky a areály bojísk 1. a najmä 2. svetovej vojny).

Z väčšej časti je územie pokryté lesmi, predovšetkým listnatými (80% územia), menej zmiešanými (10%). Dominujú zachovalé ukážky porastov buka a porastové zmesi buka, predovšetkým s jedľou a cennými listnatými drevinami. K najrozšírenejším skupinám lesných typov patria typické bučiny (*Fagetum typicum*), vzácné sa vyskytujú bukové javoriny (*Fageto - Aceretum*), lipové javoriny (*Tilieto - Aceretum*) a jaseňové javoriny (*Fraxineto - Aceretum*). Pozdĺž potokov sú rozšírené spoločenstvá s dominantnou jelšou sivou. Zvyšok územia zaberajú vlhké lúky a pastviny, mezofilné trávnaté porasty a suché lúky a pastviny. Významnou časťou sú mozaikovitě roztrúsené plôšky mokradí, rašelinísk a slatinných lúk, ktoré značne obohacujú biodiverzitu územia. Zachovalosť lesných spoločenstiev má vplyv na širokú biodiverzitu rastlinných a živočíšnych druhov. V území bol zaznamenaný výskyt 8 biotopov európskeho významu (5 lesných a 3 nelesné), 1 rastlinný a 11 živočíšnych druhov európskeho významu.

Charakter a zachovalosť územia vytvára vynikajúce podmienky aj pre veľké množstvo vzácnych druhov vtáctva. Zo vzácnejších vtáčích druhov sa v území vyskytuje orol krikľavý (*Aquila pomarina*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), chrapkáč poľný (*Crex crex*). Okrem biotopov a druhov európskeho významu sa v území vyskytujú aj mnohé biotopy a druhy národného významu, o. i. východokarpatský endemit prilbica moldavská (*Aconitum moldavicum*).

Zvonček kľbkatý
(*Campanula glomerata*)

Vstavačovec Fuchsov
(*Dactylorhiza fuchsii*)

Sedmokvietok európsky
(*Trientalis europaea*)

Krajina v okolí obce Krajná Bystrá

NEGATÍVNE VPLYVY

Negatívny vplyv na biotopy a druhy v území má predovšetkým lesnícka činnosť, pri ktorej dochádza k likvidácii pôvodných prírodných lesov s následným zalesňovaním s nepôvodnými drevinami (smrek, borovica, smrekovec). Ďalší negatívny vplyv v lesných porastoch predstavuje výstavba zväznic na nestabilnom flyšovom podloží, čím dochádza k nadmernej pôdnej a vodnej erózii.

Nepriaznivým faktorom v nelesných typoch biotopov je zánik tradičného obhospodarovania lúk a pasienkov. Opustenie a nevyužívanie týchto biotopov spôsobilo ich intenzívne zarastanie náletom drevín a krov, čím dochádza k postupnej sukcesii a zmene v rastlinných spoločenstvách týchto ekosystémov.

OCHRANA ÚZEMIA

Ploše na územie európskeho významu z väčšej časti prekrýva s územím Chránenej krajiny oblasti Východné Karpaty a s navrhovaným chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Laborecká vrchovina. CHVÚ Laborecká vrchovina je jedno z piatich najvýznamnejších navrhovaných chránených vtáčích území s rozlohou približne 107 736 ha. Najcennejšie plochy územia sú chránené ako národné prírodné rezervácie a prírodné rezervácie so 4. a 5. stupňom ochrany. Zvyšok územia je v 2. stupni ochrany.

Cieľom ochrany v území európskeho významu je zachovanie komplexu lesných spoločenstiev (s pôvodným drevinovým zložením, zachovanou štruktúrou a bohatým bylinným podrastom) s vtrúsenými enklávami mokradných, druhovo bohatých spoločenstiev s vysokým výskytom druhov z čeľade vstavačovitých (Orchideaceae) a spoločenstiev s vresom obyčajným (*Calluna vulgaris*). Pre naplnenie týchto cieľov ochrany je potrebné vypracovanie **programu starostlivosti** so stanovenými spôsobmi obhospodarovania územia.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do max. ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Dukla ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku zabezpečovaná prostredníctvom stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá priradenú zónu).

Lesy pri obci Prikra

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patria:

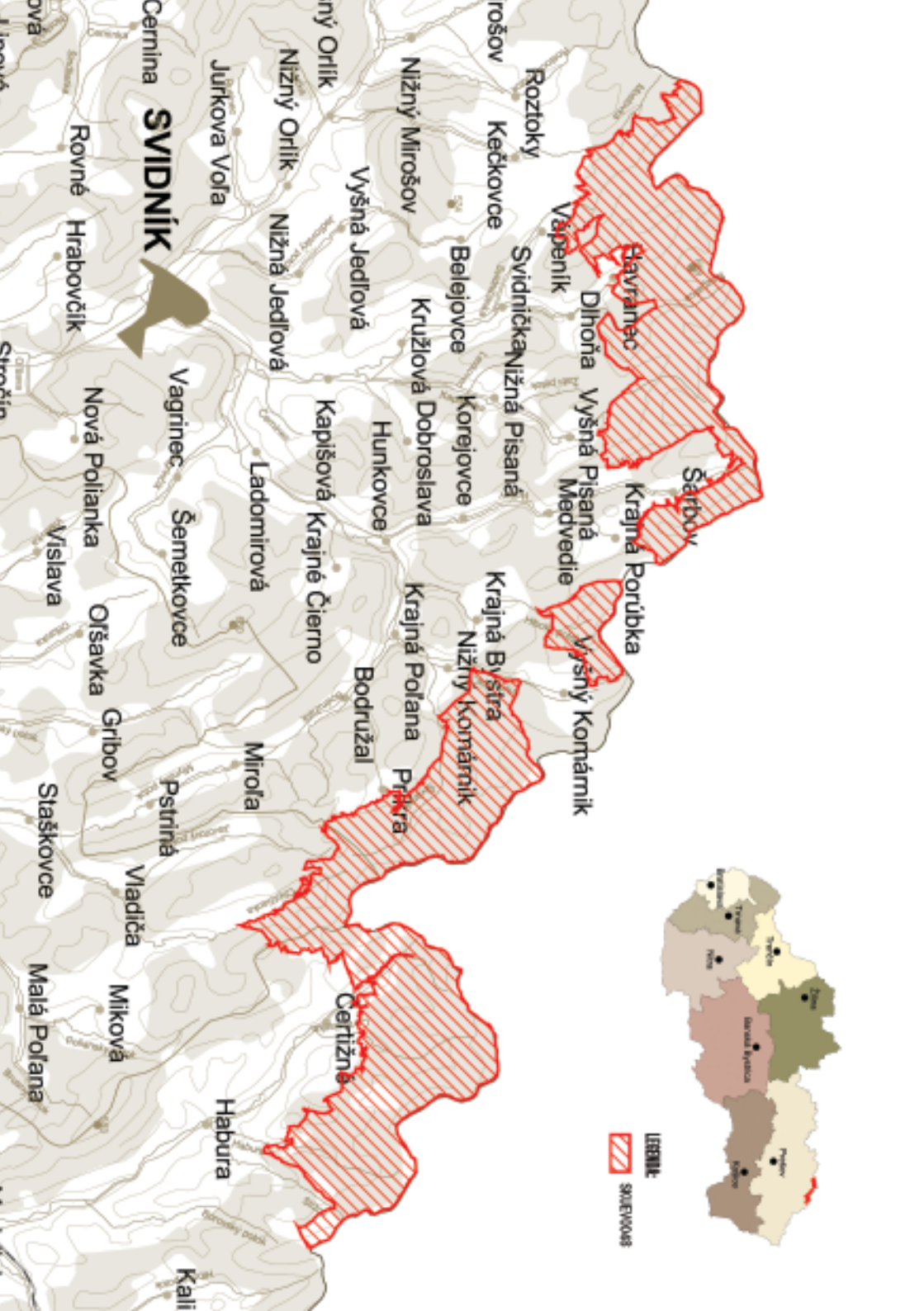
Lesné porasty

- maximalizovať používanie podrastového a výberkového hospodárskeho spôsobu a naopak minimalizovať používanie holorubného spôsobu hospodárenia
- zvyšovať rubnú dobu a predĺžiť obnovnú dobu lesných porastov s cieľom vytvorenia prírodzenej vekovej štruktúry porastov a podpory prírodzenej obnovy lesa
- maloplošné chránené územia na lesnom pôdnom fonde ponechať aj naďalej bez zásahu (pri kalamitách je možné udelenie výnimky)
- zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, postupne znižovať zastúpenie nepôvodných druhov drevín
- minimalizovať budovanie nových lesných ciest
- v porastoch ponechať dutinové stromy a všetky suché stojace stromy (vhodné hniezdne biotopy pre všetky dutinové druhy vtáctva)

Lúky a pasienky

- obnoviť tradičný spôsob obhospodarovania na lúkach a pasienkoch
- zamedziť sukcesnému zarastaniu lúk a pasienkov výrubom náletových drevín a krov na trvalých trávnych porastoch
- extenzívne prepásť, resp. každoročne kosiť s následným odstránením pokosenej biomasy
- odstraňovať invázne druhy rastlín
- ponechať mokrade a rašeliniská bez výsadby drevín

Vypracovaniu programu starostlivosti s navrhovanými opatreniami bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníkami a užívateľmi územia. Nezávisle na tomto procese môžete s otázkami a návrhmi kontaktovať pracovníkov Správy CHKO Východné Karpaty.

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu

Kód NATURA 2000

(* prioritné biotopy)

Prirodzené a poloprirodzené travinno–bylinné biotopy

Nížinné a podhorské kosné lúky 6510

Rašeliniská

Penovcové prameniská 7220*

Slatiny s vysokým obsahom báz 7230

Lesné biotopy

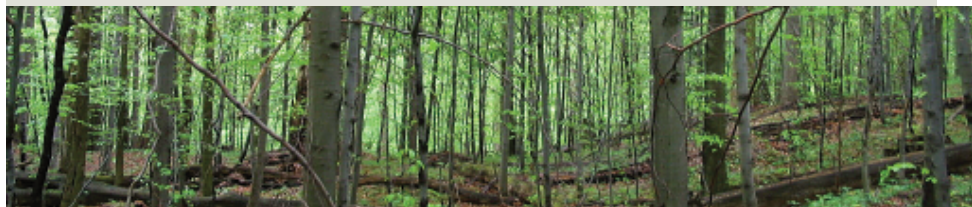
Kyslomilné bukové lesy 9110

Bukové a jedľovo – bukové kvetnaté lesy 9130

Javorovo – bukové horské lesy 9140

Lipovo – javorové sutinové lesy 9180*

Lužné vrbovo – topoľové a jelšové lesy 91E0*

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina

Slovenský názov

Vedecký názov

(* prioritné druhy)

Vyššie rastliny

hlúzovec Loeselov *Liparis loeselii*

Motýle

ohniváček veľký *Lycaena dispar*
spriadač kostihojový **Callimorpha quadripunctaria*

Chrobáky

bystruška potočná *Carabus variolosus*
fuzáč alpský **Rosalia alpina*

Obojživelníky

kunka žltobruchá *Bombina variegata*
mlok hrebenatý *Triturus cristatus*
mlok karpatský *Triturus montandoni*

Netopiere

netopier obyčajný *Myotis myotis*

Šelmy

rys ostrovid *Lynx lynx*
vlk dravý **Canis lupus*
vydra riečna *Lutra lutra*

Hlúzovec Loeselov
(*Liparis loeselii*)

Fuzáč alpský
(*Rosalia alpina*)

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa CHKO Východné Karpaty
Lipová 19
066 01 Humenné
Tel./Fax: (057) 77 536 32

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © M. Dubás, © A. Macková, © M. Mina, © I. Zubaľová

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z programu PHARE

